

ויכוח חמישי

בגלל והראה פוד חמיסה סו"ל מסוד סעיבור ולאג גררל משיב קושיות פלומות שמפורדים עלינו ;
א אה"כ חזקתני ותוכל בעוצם טענותיך ובאסתת ראיותיך באסוגת חז"ל
כי אם יחנה עלי מתנה מכתישים לא יירא לבי . אבל לא דברת
דבר בסוד העיבור ודגה נכספה וגם כלתה גפשי להתוכח עסך עד ענין
יד
14
זה

זה כי יש לי עליו קושיות גדולות ועצומות ואין לי להשיב דבר קטן או גדול :

ב אה"ה דבר אדוני כי שומע עבדך :

ג אה"כ איתא במסכת חגיגה (פ"ב דף י"ב ע"ב) ארז"ל שבעה רקיעין הן ואלו הן וילון רקיע וכו' רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים וזולות קבועים שנאמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים ונ"ו ואם שני המאורות הגדולים קבועים ברקיע א' כמסמרות בלוח כפי מה שנראה מדבריו נמצא שאינן יכולין להתקרב זה לזה ולא להתרחק זה מזה אלא לעולם יהיה מרחק אחד ביניהם בלי שנוי ובכך לפי סברתו לא היה ולא יהיה בעולם מולד הירח ולא ניגוד ולא שום א' מהשניים הנראים בכל יום בלבנה :

ד אה"ח אין כאן קושיא כלל לפי שסברת ר"ל הוא סברת חו"ל (פסחים פ"ט דף צ"ד) שגלגל הקבוע ומזל חוזה. והיא היא המקובלת עכשיו בין כל חכמי התכונה האחרונים ועליה יסובו כל חבוריהם בשוב טעם ודעת. וכדי להבין דברי ר"ל צריך לידע שסברת התוכן הגדול שולו"מיאו והנמשכים אחרי דעתו היה שהכוכבים והמזלות והחמה ולבנה קבועים כל א' בגלגלו כמסמרות בלוח ושהגלגלים הן כנוף קשה ובהיר כזכוכית ונתונים זה בתוך זה כגלגלי בצלים וסובבים על מרכז הארץ בכללן. ויש הפרש ביניהם ששבעה כוכבי לכת אשר ממספרם חמה ולבנה כל א' קבוע בגלגל א' לבדו אבל כל שאר הכוכבים הם קבועים בגלגל השמיני ומחמת קביעותם בגלגל א' שומרים לעולם ביניהם שיווי מרחקם בלי שינוי מיום הבראם ועד סוף העולם מה שאין כן בו' כוכבי לכת אשר פעם יתקרבו זה לזה ופעם יתרחקו זה מזה. כאשר עינינו תחזינה מדי חודש בתדרשו ומדי שבת בשבתו ומדי יום ביומו בחסרון ותוספת הלבנה והתחבר' אל השמש אחר ניגודה והתרחקה ממנו אחר מולדה והתחברה עמו ביום העלמה כי ביום הניגוד בשז' קם זה נופל שהרי כשהשם' יורד תחת האופק לפאת מערב הלבנה עולה מפאת מזרח על האופק להאיר על הארץ. וזוהי סברת שולו"מיאו : אך קרוב לימים האלו ולזמן הזה כמו ר"ם שנה קם תוכן גדול בדינאם' ארקא שמו ניקי' לאו קופיר' ניקו והוכיח במישור כחו"ל שגלגל קבוע ומזל חוזה. וכך ה' אומר שמשמח הארץ ועד לרקיע ועד בכלל כולו אויר וד' ובהיר ולא יש הפרש בין האויר הסמוך לארץ ובין הרחוק ממנה אלא שכך מה שהוא סמוך לה הוא עב ועכור מפני שהוא מלא מהאודים וזקישורים העולים ממנה המבלבלים ומעבים ומחשיכים בהירותו וזכותו. אמנם כל עוד שהולך ומתעלה מתברר ומוהיר. ובאויר המעולה הוד' והבהיר הוזה מהלכים הכוכבים והמזלות כעוף באויר וכדגים בלב ימים וזה האויר נקרא בתורה שמים שנא' גם מעוף השמים שבעה שבעה ונ"ו הנה העופות פרחין באויר והכתוב קראו שמים. אבל יש הפרש בין ד' כוכבי לכת לכוכבים שקורין קבועים. שז' כוכבי לכת יש דרכים מדרכים שונים ובכך פעם יתחברו ויהיו לאחדים ופעם יפרדו איש מעל אחיו וילכו אחד הנה ואחד הנה. אבל הקבועים על משמרתם יעמדו ולא ישנו את מקומם להתקרב או להתרחק. ובהו נבין דברי ר"ל שאמר שחמה ולבנה וכו' . קבועים ברקיע שני. שאין כונתו לומר שקבועים כמסמר בלוח אלא כמי שאומר דרך' משל. ראובן תושב קבוע בירושלים שאינו רוצה לומר שהוא קבוע שם באופן שלא יצא מימיו חוץ לעיר שהרי אעפ"י שיצא למייל לרוח היום או לפקח על שדותיו או אפילו ילך לעיר אחרת וישב שם ימים או חדשים

ששים נאמר לעולם שהוא קבוע בירושלים כל שלא עקר דירתו משם כי שם ביתו כך אמר ר"ל על הכוכבים והמוכות שהם קבועים ברקיע שני. כלומר בחלק מה מהאוויר הגדול הזה שיש משמח הארץ ולמעלה :

ה אה"כ הנה דברך לי לששון ולשמחת לבכי כי הפירוש הוא נכון ויסבלהו הסברא ויסבלוהו דברי ר"ל. אבל כיון שגמרת ברעתך שלא להביא ראיות בכל ויכוּחך אלא חזקות כראי מוצק יש מקום לנמנם כי שמא דברי ר"ל הן כפשוטן דהיינו דקבועים דקאמר היינו קבועים ממש במסמך בלוח ובכּן איך תכריח שכונתו לומר כמו שפירשת :

ן אה"ח היעלה על לב איש שחכם גדול ואפילו תימא הדיוט לא ראה או לא שמע מימינו שבראש החדש הלבנה סמוכה לחמה ובט"ו בו היא רחוקה ממנה כל מה שאפשר :

ז אה"כ ודאי שזהו מילתא דלא שבחא :

ח אה"ח א"כ א' משתים לא ימנע או כונת החכם הזה לומר כמו שפירשת או דיבר דרך משל וחידה כמנהג חז"ל במדרשים אבל מכל מקום קבועים דקאמר על ז' כוכבי לכת לאו היינו קבועים בגלגל אחד :

ט אה"כ צריכין אנו לומר כך בהכרח :

י אה"ח כבר תירצתי קושיתך. ועתה אם טוב בעיניך אתחיל לדבר בענין העיבור :

יא אה"כ אל תבהל על פיך לדבר על ענינו עד אשר תתריץ לי קושיות גדולות ונוראות שיש לי עליו :

יב אה"ח אשתעשע במצותיך אשר אהבתי :

יג אה"כ איככה תוכל להוכיח שהעיבור הוא אמיתי אם היסוד אשר עליו נבנה נראה רפה ורועוע כאשר כוכיח חוש הראות והנמיון. שהרי לפי סברת חז"ל הרקיע הוא כחצי כדור והארץ אשר תחתיו עומדת על כמה עמודים והרי' זכו'. ועוד אמרו שהחמה בלילה עולה מאחורי הכיפה ולפניה כסין רקיע עב המעכב שלא תאיר או לארץ וכמה דברים הדומים לאלו אשר לא שמעתן און מעולם ולא יסבלם דעתו של אדם :

יד אה"ח אם לפי דעתך סברת חז"ל איגה נכונה אמור נא לי איזו היא הנכונה ואיזוהי האמיתית :

טו אה"כ לפי דעתי סברת טולום"יאו וקופי"רניקו היא נכונה מסברת חז"ל לכאורה אבל אם היה לי לבחור הייתי בוחר בסברת קופי"רניקו :

טז אה"ח מה יתרון לסברתו על סברת חז"ל ולמה תברר יותר בקיפי"רניקו ולא בטולום"מיאו :

יז אה"כ שמוציא אני מסברת טולום"מיאו דברים קשים להבין :

יח אה"ח מה מצאת בו עול כי רחקת מעליו :

יט אה"כ מפני שהוא חילק גלגל הישמש לשלש גלגלים אשר הפנימי הוא יוצא מרכז לגבי גבנוניתו בלבד וגלגל תיכון אשר בו קבוע גוף השמש הוא יוצא מרכז בכל הפנים. החיצון הוא יוצא מרכז לגבי קערוריתו אך לא לגבי גבנוניתו ושלשתם יחד מרכזם הוא מרכז העולם. ועוד שאלו הגלגלים הם עבים מצד א' ודקים מצד אחד וחילק גלגל הלבנה לחמשה גלגלים יוצאי מרכז ובלעדם חלק לה גלגל א' קטן אשר בו גוף הלבנה קבוע. ונתן להם כמה וכמה תנועות משונות זו מזו וגובה רום ושפל רום. וכל אלה הדחלוקים סמו תמו במוכת קופי"רניקו אשר בו אני בוחר חוץ ממה שאמר

שאתר שהשמש אינו מתנועע מהמעם שהבאת (ויכוח ד' ס' קל"ג) :
כ אה"ח יעלה על דעתך שהתוכנים חושבים שהגלגלים סדורים כמו
 שעלה במחשבתם :

כא אה"כ אין ספק בזה דאי לא תימא הכי למה הטריתו עצמם על
 דברי רוח :

כב אה"ח לא אדוני מעולם לא עלה על לבם דבר כזה אדרבא הם אמרו
 בהקדמות מפריהם שיחשב להם עין גדול אם יעמידו סמידור הגלגלים
 הוא כפי מחשבותם שהמה הבל . לפי שיש כח בלתי תכלית בבוא
 יתברך שמו לסדרם באופן יותר שלם ונאה ממה שהמציא הם בדעתם .
 אך שאלו המצאות אף שיהיו כולם תהו ולא באו לעולם ויאותו לידע
 ולהבין סדר זמנים ותנועות הכוכבים וצאתם ובואם וקורתם והתרחקם וזמן
 לקיות השמש והירח וכו' . כאשר הנסיון מוכיח :

כג אה"כ מה לזה עם הצמדקות הו"ל :

כד אה"ח גלוי וידוע לפניך אדוני המלך שמה שהכריח את התוכנים
 להמציא הגלגלים יוצאי מרכז וכל מה שאמרתי הוא מפני שראו שינוים
 רבים במהלך ז' כוכבי לכת שפעם הולכים לאט ופעם במרוצה פעם
 מתקרבים לארץ ופעם מתרחקים פעם ילכו כסדרן ופעם נסוגו אחר . ופעם
 נראה שעל משמרתם יעמדו וממקומם לא יזחו . פעם יוסיף אורם ופעם
 יחסר . פעם זה מלקה את זה ופעם זה מלקה את זה . ולתת טעם לכל אלו
 השינויים ולבוא עד תכונתם ברו מלבם עולמות במחשבתם וסדרם באופן
 שיחננו טעם לכל השינויים . וזה עשו התוכנים מפני שמגמת בקשתם השמים
 וכסיליהם . אבל מגמת רז"ל אינן אלא ההמה והלבנה מפני ההגים וראשי
 חדשים ובקשו להם דרך נכונה וקלה לעמוד בסדרם ובין כמה סידורי עולם
 בחרו להם או מצא חן בעיניהם המסדר אותו כחצי כדור (סימן י"ג) מפני
 שבו היו יודעין זמן מולד הלבנה וראיתה ותקופת ניסן ותשרי וכבת
 ותמוז שהוא מה שצריך להם ועלתה בידם שלעולם עשו מועדי ה' בזמן
 הראוי כאשר צוה ה' :

כה אה"כ זהו מה שצריך להוכיח ועל זה אני דנין :

כו אה"ח אערוך לפניך ראשונה קצת כללים הצריכין להבין סוד העיבור
 על בוריו :

כז אה"כ דבר אהובי כי שומע אנכי :

כח אה"ח חדש הלבנה מסולד לסולד היא כ"ט יום י"ב שעות ותשצ"ג
 חלקים מתת"ף בשעה . אבל מפני שלא מצינו בתורה שמקצת
 היום יהיה קדש ומקצתו חול . אלא כל חגנו חדשינו ושבתותינו וכל
 מועדינו מערב עד ערב צריכין אנו לעשות חודש א' חסר של כ"ט יום ואחד
 מלא של שלשים . נניח שהחסר הוא אדר וקבענו ר"ח ניסן ביום ל' ב' .
 ואין ספק שהמולד לא היה עד אחר י"ב שעות ותשצ"ג חלקים יום ל' .
 א"כ הציג הראשון של יום ל' הוא אדר וחציו האחרון הוא ניסן ומחציו
 האחרון הזה מתחיל באמת ר"ח ניסן . אבל מוכרחין אנו לקדש כל היום
 כולו מהמעם שאמרנו והיינו דאהו"ל (פ"ק דמגילה דף ה' ע"א) ימים אתה
 מונה לחדשים ואי אתה מונה שעות :

כט אה"כ למה לפעמים מרחשון וכסלו שניהם מלאים או שניהם חסרים
 או כסדרן חשון חסר כסליו מלא :

ק אה"ח התשצ"גן שהן ג' רבעי שעה וכך אוזכרם לעתיד . וג' רבעי שעה
 יתרות

יתרות בכל הד"ט עולין לסוף השנה קרוב למ' שעות. וכשמתברין שעות של ב' ונ' שנים שהן קרוב ליום א' מוסיפין אותו על הדש חשון. ונעשה ג"כ לתקן חגי שנה הבאה. כדי שלא יפול ר"ה בימי אד"ו ולא פסח בכד"ו וכו' :

ל"א אה"כ ומנלן שחדשינו הן של לבנה ולא של חמה :
ל"ב אה"ח אעפ"י שאין רא"י לדבר רמז לדבר שהרי שמו מוכיח עליו חודש שהוא משרש חדש וזה השם יאות ללבנה שמתחדשת כל ל' יום מש"א"כ בחמה. ונקראת ירח דהיינו ירח. וכן שם שנה מוכיח עליה שמספר ימי שנת הלבנה שנה"כשם"י שהרי היא של שנ"ד ימים ה' שעות ותת"עו חלקים סתת"רף בשעה :

ל"ג אה"כ ולמה עושין בששה חדשי השנה ראש חדש שני ימים :
ל"ד אה"ח מפני שחדש הלבנה הוא כמ"יב תש"צג כמ"ש (סימן כח) נמצא שחצי האחרון של יום ל' הוא ר"ח וחצי הראשון של יום שלאחריו ג"כ שהוא ל"א ולכן אנו עושים שני ימים ר"ח אבל יום ל' נמנה להדש שעבר וכותבין בשטרות בכתובות ובנישין ד"ס בר"ח אייר שהוא ל' לחדש ניסן וביום שני של ר"ח כותבין באחד באייר ולזה כמעט ראה במקרא דכתיב (שמואל א' ב' כ"ו) ויהי מכחרת החדש השני ונראה שהיה ר"ח לפי ששאל עשה משה לכל שריו ועבדיו באותו היום כבראשון ושאל מדוע לא בא בן ישי גם תמיל גם היום אל הלחם :

ל"ה אה"כ ולמה מעברין מקצת שנים :
ל"ו אה"ח מפני חג הפסח שצונז הקב"ה (דברים ט"ז א') שמור את הדש האביב ועשית פסח ולמיכך אין אנו רשאים לחוג אותו עד שיכנס האביב. ואם שנותינו היו שנות הלבנה היה חג הפסח מקיף והולך בכל חדשי השנה לפי שהיה מקדים בכל שנה י"א יום :

ל"ז אה"כ ולמה י"א יום לא פחות ולא יותר :
ל"ח אה"ח לפי ששנת הלבנה היא שנ"ד ימים ח' שעות ותתע"ו חלקים ושנת החמה היא שס"ה ימים וה' שעות ותתקצ"ו חלקים וס"ח רגעים מע"ז בחלק שהם פחות מעט מ"א יום כאשר אפשר בע"ה סו' קל"ו והנה תקופת רב אדא של ניסן אשר עליו אנו סומכין נופלת בשנה ראשונה של סחזור קטן (לפי מה שכתב החכם ר' יצחק ישראל בס' יסוד עולם ובס' שארית יוסף) בכ"ט אדר. בשניה בי' ניסן. ובשנה שלישית בכ"א אדר. ואילו לא היינו מעברין בשנה ג' הכ"א של ואדר הו' ל"ה של ניסן והיינו חוגגין את חג המצות ששה ימים קודם האביב אבל על ידי העיבור אנו עושין את הפסח במועדו :

ל"ט אה"כ הד"ל מאשרים ומקיימים שהעיבור מקובל מימות סרע"ה מסיני ונ"טו בפסוק (במדבר ט"ו ב') ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. והנה קצת ממחברי הנוצרים כתבו שישראל למדוהו מהיונים וקצתם אמרו שבשנת שכ"ה לחשבונם למדוהו מהועד כללי שלהם שעשו בניצ"יאה עז"י בייט"ניאה שנקרא כלשונם קונצ"יליאו ניצ"יני. וי"א שלמדנו מהם בשנת ה"ק לחשבונם. ויהי מה לכל הפנים כולם כאחד עונים ואומרים שחכמי ישראל למדו סוד העיבור מאומות העולם. ואל תקניטני להשיב בפסוק ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו לפי שזהו דרש ולא פשט :

מ אה"ח אדוני המלך מדוע פניך רעים ואתה אינך הולח תהלות לאל :
מא אה"כ מפני שירא אני שמא אין בידך להשיב :

מב אה"ח והלא תירצתי קושיות רבות וחזקות מאלה :

מג אה"כ כן הוא אבל מה נדבר ומה נצטרק בנדין הזה שאם נוכיח העיבור מפסח חוקיהו יאמרו שאין משם ראיה לפי שהוא עשה פסח שני מפני הטומאה ככתוב בדברי הימים (ב' ל') ואם מהפסוק הנ"ל יאמרו שאין זה כפשוטו כמ"ש . ובכן לא ימצאו כל אנשי חיל ידיהם ולכן רואה אתה את פני והנם זועפים :

מד אה"ח בבקשה סמך ארוני המלך אל תשת לבך לדבר הזה כי רז"ל אמר ודבריהם אמת והאמת תוהיר כוזה הרקיע :

מה אה"כ תהי נא אוני קשבת בכוונת הלב :

מו אה"ח אי אפשר שישראל למדו העיבור מהועד הכללי שלהם בשנת שכה ולא בשנת ת"ק לחשבונם :

מז אה"כ דבר גדול דברת אבל צריך שתביא ראיה :

מח אה"ח ברוך ה' אשר לא השבית לנו נוהל היום ויקרא שמו בישראל רבינו הקדוש . אשר לפי מה שכתבו החכמים יורעי העתים שלהם חיבר ספר המשנה קרוב לשנת ק"ף לחשבונם והן יהיה כדברים הוא רבינו הקדוש כתב בפרק קמא דמגלה משנה ד' :

קראו את המגלה באדר הא' ונתעברה השנה קוראין אותה באדר השני

אין בין אדר הא' לאדר הב' אלא קריאת המגלה ומתנות לאביונים .

הא לענין הספד ותענית זה וזה שוין שאמרוין בשניהם . וכפ"ח דלדלים משנה

ה' כח . קונם יין שאינו טועם השנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה .

עד ראש אדר . עד ראש אדר הראשון . עד סוף אדר . עד סוף אדר הראשון .

וכפ"ק דלדלים משנה ב' . עיבור השנה בשלשה . וכפ"ז לדליות משנה ז' . הן העידו

שמעברין את השנה בכל אדר שהיו אומרים עד הפורים . הן העידו שמעברין

את השנה על תנאי ומעשה בר"ג שהלך ליטול רשות מהגמון בסוריא ושהה

לבוא ועיברו את השנה על תנאי לכשירצה ר"ג וכשבא אמר רוצה אני

תמצאת השנה מעוברת . ולפי החשבון הנ"ל רבינו הקדוש חיה ק"ס שנים

קודם הוועד הנ"ל וש"ך קודם הת"ק . נמצא שלא למדנו העיבור מהנוצרים :

ממ אה"כ יטענו עלינו שזייפנו המשנה כמו שמוענים שזייפנו המקרא . ועוד

איך תשיב לאותם שכתבו שלמדנוהו מהיונים :

נ אה"ח אני אשיב תשובה מספקת לשתי הקושיות :

נא אה"כ אשמע אמריך כי נעמו :

נב אה"ח הנזים השי"ת (בטדבר כב) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא

היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההיא מעמיה כי קרבן ה'

לא הקריב במועדו . הגע עצמך ששנה שיצאו ישראל מסצרים היתה ראשונה

למחזור קטן ונכנס האביב בכ"ט אדר (כזלעיל ס' ל"ח) . שנה ב' ב'

ניסן . שנה ג' בכ"א ניסן אי אמרת בשלמא שעיברו אותה שנה ניחא .

אלא אי אמרת שלא עיברו נמצא שעשו חג הפסח קודם האביב נגר מה

שצוה ה' (דברים ט"ז) שמור את חדש האביב ועשית פסח . שהרי לא

בא האביב אלא ביום שביעי שהוא אחרון ונמצא שענושין כרת על שאכלו

חמץ מיום כ"ב עד כ"ו שהוא הפסח האמיתי . וכן חאמר על זה הדרך על

כל ימי היותם כמדבר . וכן על יהושע והשופטים ושמואל הנביא שאל

ודור המלך הצדיק ותחסיד ושלמה המלך אשר רוח הקודש העיד עליו

יחכם מכל האדם . היאמן אפוא כי יסיפר שמרע"ה שנאמר בו (שמות ל"ג)

ידבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו שכמה וכמה

נביאים

נביאים שופטים ומלכים וכמה חכמים צדיקים וחסידים אשר רוח ה' דבר
 בם ומלתו על לשונם וכל ישראל עם עברו אחת לשלש שנים על עונש
 כרת בהקריבם את הפסח חוץ לומנו ובאכלם המין בפסח ולא ידעו ולא
 יבינו איכה יעשו לתקן המעוות ולהקריב את קרבן ה' במעוהו עד אשר
 בא מ'פון או קאל'יפו היוני וליסד לעם הנבחר איכה יעבדו את ה' :
 ונוסף על זה שכל התוכנים נוסרו יחד לומר שחכמת התכונה נולדה בארץ
 כשדים ובארץ מצרים אשר אירס זך וברור ואינו מתקשר בעבים
 מידי יום ביומו כארצות היושבות לצפונים ולצפון ארץ ישראל שהיא דרומית
 לגלילות יון ואי'טליא וצרפת וספרד . א"כ איפוא איך היונים ליכדו
 העיבור לישראל היושבים לדרו' שלה' . ועוד שכפי מה שכתבו חכמי
 הנוצרים שנת קאל'יפו הוא הוא שנת יו'ליו הקיסר והוא הוא שנת שמואל
 ושלשתן עולות לשיעור אחד דהיינו שס"ה יום ורביעי . וזוהי השנה שיצא
 מבנה בכל העולם מימי יו'ליו הנ"ל עד גריג'וריאן י"ג אפיפיור . אשר בשנת
 אלף תקפ"ב לחשבונם היא השמ"ג לחשבוננו הניע לפי דרכו דמעות
 שנמלו בשיעור שנתם ובאביב שלהם וביום חגם הגדול כאשר אפי"ש
 לפנים בע"ה (ס' ק"ף) ולא עלה על לב אדם כעולם שיעור שנת רב אדא
 אלא לחכמי ישראל . ועוד שהנסיון הוכיח ששנת שמואל גדולה מאד .
 ושנת גריג'וריאן קטנה מאד . ושנת רב אדא כמוצעת בין שהיהן . שהרי
 שנת שמואל היה סס"ה ימים ושש שעות שלמות . ושנת גריג'וריאן סס"ה
 ימים וחמש שעות ומ"ט דקים מששים בשעה (ובכל מקום שאומר מכאן
 ואילך דקים הם מאלו דוקא) ושנת רב אדא סס"ה ימים וחמש שעות
 ונ"ה דקים וה' חלקים מת"חרף בשעה . נמצא ששנת רב אדא קצרה משנת
 שמואל חמשה דקים וארוכה משנת גריג'וריאן ששה דקים . ושנת שמואל
 גדולה משנת גריג'וריאן י"א דקים . ומשנת רב אדא חמשה דקים . ואם
 אמת היה הדבר הזה שאנחנו למדנו העיבור מהנוצרים והיה גלוי וידוע להם
 מימי קדם שיעור השנה האמיתי אך טעו בחשבונם עד שהוצרכו לתיקון .
 ולכה לא ליסדו דעת לעצמם . אלא ודאי שאנחנו לא קבלנו שיעור שנתנו
 לא מהיונים ולא מהנוצרים אלא מאת ה' היתה למשה בסני :
 גג אה"כ יאמרו שכל דבריך אינן אלא סברות והשערות בעלמא . ולעולם
 שישראל קבלו מהם :

גך אה"ח אם עדין יחזיקו בסברתם ולא ישמעו לקול המענות החוקות
 הללו שבעל כרחם צריך שיוודו באחת משתי אלה דהיינו או שאנחנו
 קבלנו מסיני שיעור השנה ואופן וסדר העיבור או שגדול' חכמת חכמינו מחכמת
 חכמיהם יען חכמי ישראל המציאו שיעור כל כך מכון לשנה שבמשך כל
 כך שנים לא נפל בו טעות כמו שנפל בשלהם ;

גך אה"כ הפירש מטענותך כפורש טן החיים :
גן אה"ח האמת יורה דרכו . וכבר אמרתי לך פעמים רבות (שהז"ל אמת
 ודבריהם אמת) ועליהם ראוי לומר הפורש כמענותיהם כפורש מן החיים
 לא עלי כי מה אני ומה חיי :

גן אה"כ יפה טענת אבל אתה הפשת במטמוני חז"ל והוצאת לאור
 תעלומות חכמתם :

גח אה"ח ככה מה שאמרתי הבין מה שמדגלא בפומיהו של המעברים
 (תקופת רב אדא בצנעא ותקופת שמואל בפרהסיא) . והיינו לפי שכוין
 שהשבון שמואל גלוי וספורס לכל מה בצע להסתירו . אבל חשבון רב
 אדא

אדא שהוא לבני ישראל עם קרובו בלבד אינו סן הרין שישתמשו בו אתרים ולכן לא היו סגלן אותו אלא ליחידו סגולה וקיראין לו סוד העיבור :
נ אה"כ רוח סבינתי יענני לומר כי עדין יש מקום לחכמי הנוצרים להתנצל באמרים שהם ידעו שיעור שנת רב אדא אבל לא חפצו בו סגני שהוא ארוך סמה שראוי ששה דקים (ס' נ"ב) שהרי האפיפיור גריגוריוא נתן שיעורה שס"ה יום וחמש שעות ומ"ט דקים ולא נ"ה דקים כרב אדא ולכן סאסו בו ולא בתרוהו :

ס אה"ח דע אדוני המלך שחשבון יול"יו הקיטר התחיל ל"ח שנה קודם חשבון הנוצרים ונמשך כך בלי שינוי עד שנת אלף הקפ"ב לחשבונם ואם תוסיף עליהם ל"ח יהיו אלף תר"ך ובמשך אלו השנים חורה להם תקופת האביב לאחוריה י"א יום ספני אורך השנה ושנתנו סמוצעת בין יול"יו וגריגוריוא . ובכן אם היו מונים שנותיהם כפי רב אדא לא היה כל כך טעות אפי' אליבא דגריגוריוא לפי שאז לא יעדיפו אלא ששה ימים בקירוב . למה איפו בחלה נפשם בשיעור שנתנו :

סא אה"כ הוצק חן בשפתיתך . אבל קודם כל דבר אני שואל סמך ראשונה סדר הדחיות ואה"כ אשאלך ותודיעני אם היו רשאין חכמי ישראל לדחות טועדי ה' סיום הקבוע להם בחורה :

סב אה"ח החכם בעל שארית יוסף כתב בכל סלאכת העיבור בחרוים ולפי שרצה לשמור בהם סדר משקל יתרות ותנועות כסנהגה המסוררים נדחק פעמים רבות בל' באופן שצריך נגר ובר נגר לירד לסוף דעתו . ולכן נמיתי את ידי עליהם ועשיתים כבריה חדשה ולא חששתי למשקל כי אפילו יהיה האדם המסורר הגדול שבמסוררים א"א לו לכתוב דברי חכמה בל' שיר אם לא יארעו לו אחת משתים או שיהיו שיריו צנוטים דקים בלי נועם ובלי מליצה . או אם ידבר צחות ועמוק לא יובנו דבריו ונסצא שלא עשה כלום . ולכן בינותי בחרויו ואותם שמצאתי ברורים ומובנים לא סאמתים ולא נעלתים אלא עזבתים כאשר המה אבל אותם שראיתי ססתומים וחתומים דבריהם יצרתים אף עשיתים מחדש סובנים לכל אף שאין בהם מליצה כלל אלא מנין התנועות והסכמת הסוגרים כאשר עשה הוא ז"ל : והרי לך חרווי הדחיות :

התע"ג ראש מחזור פר"ט ונולד ביום ששי ובכן נדחה לעברים :

וראש השנה קבע ביום כולידו אבל אד"ו וח"י חשוב לנכרים :

זמן גטר"ד ועוד נטרד בפשוט בט"ו תקפ"ט אחר עיבור לזרים :

חוק תרועה אז עד סחר ידחה ואם פסול המתן עד בא כשרים :

פירוש שנת הת"עג שהיא שנתנו זאת היא ראש מחזור קטן רפ"ט . ולפי שמולד תשרי שלה היה ביום ו' ז' שעות ותתק"סד חלקים ככתוב בספר תיקון יששכר נדחה ולא קבענו ר"ה עד יום שבת . אד"ו היינו יום ראשון ורביעי וששי בשבוע אם חל המולד בא' מהם א:ו דוחין אותו ליום שלאחריו : ה"י היינו מולד זקן והוא כשיהיה מולד תשרי ברנע חצי היום בצמצים או אחריו נדחה מאותו יום באיזה יום שיהיה מהשבוע וז"ש אד"ו וח"י חשוב לנכרים כלומר כאילו הם נכרים לך ; זמן גטר"ד ועוד נטר"ד בפשוט : ר"ל אם יהיה מולד תשרי ביום ג' מ' שעות ור"ד חלקים סתת"רף בשעה או יותר כגון ר"ה או ר"ו חלקים נטרד יתגרש ויעזוב בשנה פשוטה אבל לא במעוברת : בט"ו תקפ"ט אחר עיבור לזרים . ר"ל אם היה מולד תשרי ביום ב' לשבוע בט"ו שעות ותקפ"ט חלקים בשנה שאחר המעוברת נדחה

נחה: חוק תרועה דהיינו ר"ה ושופר ידחה עד יום מחרתו ואם הוא זסול לקביעה מפני שהוא א' מימי אר"ו: המתן עד שיבוא יום כשר לקביעה: טעמי אלו הדחיות תמצאם בספר שאריות יוסף בל' ברור ומוכן בטוב פעם ודעת ולא רציתי להעתיקם שלא להאריך:

כג אה"כ זהו סדר הדחיות שעל ידן נרחין כל המועדים מיום הראוי להם ליום שלאחריו ולפעמים לג' ימים כגון אם נפל מולד ח"ו בשבת נדחה אותו יום משום מולד זקן ונדחה מיום ראשון משום אר"ו ובכן באותן השנים לא נעשה לא ר"ה ולא יה"כ ולא סכות בזמנם. איך יתנצלו חו"ל אם כן ובפרט על יה"כ שענשו כרת שנאמר (ויקרא כ"ג ל') כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה נראה לי שזוהי קושיא שאין לנו השובה עליה:

סד אה"ח יש ויש תנה אדוני לבך לי. כבר הוכחתי (בס"י כ"ח ול"ב) שחדשינו הן חדשי לבנה ושכל חדש הוא כ"ט ימים י"ב שעות ותשצ"ג הלקים סימנם כמ"ב תשצ"ג נמצא שאנו מונים למולד ואין אנו נוקקין לראיה כלל. אבל בזמן שבית המקדש קיים וכמה שנים אחר תרכנו היו מקדשין עפ"י הראיה כשהיה אפשר אמנם אם לא היה אפשר מחמת שנתקשרו שמים בעבים או מפני שעיר מושב הסנהדרין באה במצור או מפני איה עיכוב אחר או היו מוכרחים להתנהג כפי החשבון דהיינו כפי המולד. נמצא ששני חידושים יש ללבנה א' נעלם ואחד נגלה הנעלם הוא המולד והוא הרגע שהלבנה מתחלת להתרחק מהחמה ואי אפשר לנו לראותה עד שתתרחק ממנה י"ג מעלות ואז תראה ותמצא לעיני כל חי. וכיון שהתורה קראה חדש לכל הזמן אשר בו מתרחקת הלבנה מהחמה עד שתשוב ותתקרב לה ויש בה שני מיני חידושים איכה נעשה. נתחיל למנות מחידוש הנעלם או מהנגלה:

סה אה"כ הלא טוב לנו למנות מהנגלה דהיינו הראיה שהוא דבר מוחש שלא יפול בו ספק משא"כ בנעלם שאפשר שנימצא בו קלקול חשבונות ולכן נ"ל שאמרו חז"ל (פ"ק דר"ה דף כ' ע"א) מצוה לקדש על הראיה: **סו** אה"ח צריך שתאמר מצוה לקדש על הראיה היכא דאפשר: **סז** אה"כ פשיטא דלא ניתנה תורה למלאכי השרת והיכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר:

סח אה"ח אם כן לפעמים היו מקדשין על פי המולד:

סט אה"כ צריך לומר כן בהכרח:

ע אה"ח ודאי דאם באו עדים ביום ל' לאלול וקדשוהו ביום ל' לתשרי ולא נראה הירח מפני העבים וכן בסוף מרחשון ובסוף כסליו ובסוף מבת ושבת ואדר היתכן שיעשו ששה חדשים האלו כולם מלאים: **עא** אה"כ לא נכון לעשות כן כי בנידון כזה תראה הלבנה ד' ימים קודם ר"ח ניסן ותהי עלמא:

עב אה"ח כתב הרמב"ם בפ"ח סה"ל קידוש החודש שאם אירע כך היו קובעין חדש מלא וחדש חסר כמו שאנו עושים היום. ופעמים עושין מלא אחר מלא. או אחר חסר כפי מה שעולה להם מן החשבון: **עג** אה"כ לא היה להם מציאות תקון אחר אלא זה:

עד אה"ח נמצא שאפילו בזמן שהיו מקדשין עפ"י הראיה היו קובעין י"ב על פי החשבון ואם כן שני העיתים ראוי והגונן להתחיל מהם מנין ימי החדש:

עז אה"כ זוהי תילדה אמיתית של הקדמותיך :

עז אה"ח בהקדמות הללו אשוב בע"ה קושיית הדחיות אתר שאוכיר לך שכבר ידעת שאי אפשר להיות ר"ח אלא ביום ל' או ל"א לא לפניהם ולא לאחריהם ונקבע ביום שלשים לבדו בשחדש שעבר חסר. וביום ל' ול"א כשהחדש שעבר מלא וירעת ג"כ שהמולד קודם לראיה. עוד ידעת שכל כ"ד שעות היום ראיות להיות בהם מולד. וכמו כן לא נעלם מסך שהראיה היא בסוף יום כ"ט או בסוף יום ל' להרש מיר אתר שקיעת החמה: **עז** אה"כ לא נכחד ממני כל זה אמנם מוכרחני ליכנס בתוך דבריך על מעשה שהובא בר"ה פ"ב דף כ"ה וז"ל :

ועוד באו שנים ואסרו ראיונהו בזמנה ובליל עיבורו לא נראה וקיבלן ר"ג א"ר דוסא בן הרכנים עדי שקר הם האיך מעידין על האשה שילדה ולמחר כריסה בין שיניה א"ל ר' יהושע רואה אני את דבריך. שלח לו ר"ג גזרני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום שחל יה"כ להיות בחשבונך הלך ומצאו ר"ע מיצר א"ל יש לי ללמוד שכל מה שעשה ר"ג עשוי שנאמר אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אותם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדו' אלא אלן. ובגמ' הוסיפו שא"ל ר"ע לר"י דהוה מש"כ אתם ג"פ אתם אפילו שונגין. אתם אפילו מזידין. אתם אפילו מוטעין והשיב לו ר"י נחמתני :

אמור נא לי אנה נכרח מרוח סועה מסער קושיות המכהשים שהרי אין להכחיש שר"ג עבר והעביר במזיד את כל העם מקצה על עינש כרת לפי שלא רצה לעשות יה"כ ביום שגזרו ר' דוסא ור"י אררבו הכריחו לר"י לבוא אצלו במקלו ובמעוטי ביה"כ שחל להיות בחשבונו. ואילו היתה מחלוקת בלי מציאות אשמרה לפי מחסום אבל ר' דוסא התרים כנגדו והקשה לו קושיא שאין עליה תשובה. כי איך אפשר שבסוף יום כ"ט נראתה הלכנה ולא נראתה בסוף יום ל'. ואעפ"כ עדין נאלמתי לא אפתח פי. אך אש קרחה באפי על ר"ע שהביא ראיה שמה שעשה ר"ג עשוי מדרש' אתם ג' פעמים ונמר אוכר שיש כת ביד ב"ד לרחות מועדי ה' מיום הראוי להם מדאורייתא אפילו מזידין להעביר את כל קהל עדת ישראל על כמה כריתות ולאוין. כגון אכילת חמץ ועשויות מלאכה בפסח. ואכילה ומלאכה ביה"כ ומלאכה בשאר מועדי תשרי. ויותר ויותר חרה אפי על ר"י שקבל תנחומין של הבל בדרשה זו ושמע בקול ר"ג כשהיה לו להשיח דברים נגדו ולהערות למות נפשו שלא לחלל מועדי ה' מקראי קדש וצר לי כי בזה המעשה נתנו יד למכחישים לומר שלא דברת נכונה בטה שפירשת על אפילו שאומרים לך על שמאל שהוא ימין וכו' לא תסור במשל שהבאת. (ויכות ב' סימן פ'): **עז** אה"ח צר לי עדיך אדוני המלך כי ערתה חמתך באפך על לא חסם בכפי הו"ל. יען לא סרו ימין ושמאל. מכל אשר צוה ה' את משה והם אמת ודבריהם אמת :

עט אה"כ כבר אמרתי לך כמה וכמה פעמים שאני מאמין ברבריהם ושאיני מעורר הקושיות שיכולין להעיר מכחישי אמתתם :

פ אה"ח עתה תראה אמתת מה שתאמין ותגל אף גילת ורגן. גלוי וידוע שצונו הקב"ה לעשות חג הפסח אלא בחדש האביב שהוא זמן חנות השמש בטול מלה אשר נכנס בו ביום כ"ו מארצו :

פא אה"כ למה לא קבעת יום ראש חדש האביב בחדש שלנו : **פב** אה"ח משום דלא אפשר כי הנה שנותינו הפשוטות הן של שני"ג שני"ד ושני"ה

ישנה ימים והמעבורות של שפ"ג שפ"ד שפ"ה ובכן תקופת ניסן וכן כל התקופות אינן נופלות ביום א' לחדש לעולם שהרי פעם תפול בכ"א אדר ופעם בי"א ניסן ופעם בכ"א ואדר ולכן בהרתי בחדש מאר"צו לפי שהם עושין ג' שנים של שפ"ה ימים והרביעית שס"ו הילכך יכולין אנו לקבוע יום א' שתפול בו לעולם תקופת ניסן וכן כל התקופות והוא קל מאד להבין ולהזכיר :

פג אה"כ עליך אמר קרא (קהלת בי' י"ד) החכם עיניו בראשו :

פד אה"ח תקופת ניסן דהיינו חדש האביב תפול ביום כ"ו מאר"צו לעולם כמ"ש לפי שהשמש נכנס באותו יום בסול מלה וחדש החמה שיעורו ל' יום ועשר שעות ומחצה נמצא שמיום כ"ו מאר"צו עד יום כ"ד אב"ריל ו' שעות ומחצה של יום כ"ה הוא חדש האביב וראוי והגון הוא לחוג בו את חג המצות . אבל פעמים אנו הונגין בתחלת החדש פעמים באמצעיתו ופעמים בסופו שהרי בשנת התס"ט חל חג הפסח ביום כ"ו מאר"צו בשנת הת"ע במ"ו אב"ריל בהתע"א בד' בו בהת"עב ככ"א בו בהת"עג (שהוא שנתנו זאת) בי"א בו הרי שאנו הונגין בכל משך החדש האביב בין בתחלתו בין באמצעיתו בין בסופו :

פה אה"כ הנה אנכי עמך בכל מה שאמרת . אמנם איך תירצת בזה קושיתי הנדולה והחזקה :

פז אה"ח כבר הוכחתי (בסי' ע"ד) כמופת מספיק שבאותו הזמן עצמו שהיו מקדשין עפ"י הראיה היו קובעין ג"כ ע"פ החשבון :

פח אה"כ כך היה מוכרח שיעשו בודאי :

פח אה"ח כשם שרשאין אנו לחוג את חג המצות בכל ימי חדש האביב כן רשאין אנו לקבוע ר"ח ביום ל' או ביום ל"א וכשם שאין מי שיוכל לערער על שעשינו חג הפסח שנת התס"ט בכ"ו מאר"צו שהוא יום הכנסת חדש האביב ובהת"עג בי"א אב"ריל שהוא אמצעיתו ובהת"פ נעשה אותו בכ"ג אב"ריל שהוא סופו מפני שהש"ית צוה (דברים ט"ו א' שמור את חדש האביב ועשית פסח) ולא הקפיד אם נעשה הפסח באיזה יום שיהיה מחדש התקופה כך אין מי שיוכל לערער על שאנו קובעין ר"ח ביום ל' או ביום ל"א מפני ששם חידוש יפול ויתכן בין על המולד בין על הראיה :

פט אה"כ יפה טענת אבל מכותלי דיבורך אני מכיר שיש אתך ערץ טענה אחרת :

צ אה"ח כן דברת ולכן הטה אזניך אדוני ושמע ואולי תיטב בעיניך . חדש הלבנה הוא כטי"ב תש"צג (כמ"ש בסימן כ"ח ול"ד) נמצא שחציו הראשון של יום ל' של אדר ד"ס הוא של אדר וחציו האחרון הוא של ניסן וכן חציו הראשון של יום ל"א הוא של יום המולד אם כן מה לי לקבוע ר"ח ביום ל' או ביום ל"א כיון שחציו של זה וחציו של זה הוא ר"ח :

צא אה"כ אני רואה שכל מה שאמרת הן יסודות תשובת קושיתי :

צב אה"ח בצל אל היית וידעת האמת כי באלה הותרו כל ספקותיך אין ציף ואין כושל בהם לפי שכל מהלוקת ר"ג ור"י לא היתה אלא על יום ל' שר"ג רצה לקדשו ור"י לא האמין לעדים והיה רוצה לקבוע ר"ה ביום ל"א לאלול ור"ע ניחם אותם מטעם ג"פ אתם הנאמר בפסוק שנכתב חסר והי"ל לכתוב מלא לא שיחשבו שזהו פשט הפסוק ח"ו ולא שילמדו הדין ממנו אלא הדין קבלה וקרא אסמכתא בעלמא . אלא מהטעם שאמרת על שם חדש ויש כת ביר בד' לברור א' מהשני ימים :

צג אה"כ זהו אמת ואמונה אבל מה תאמר על ס"ש אפי' מזירין :

צד אה"ח לשון מזיד בעלמא נזמר על עובר עבירה ביד רמה אעפ"י שיוזר שעיבור אבל כאן לא נאמר אלא דרך השאלה ור"ל שאעפ"י שירעו ב"ר שהלבנה נולדה ביום ל' ורצו לעברו הרשות בידם וכן אם ירעו בודאי שלא תראה הלבנה עד יום ל"א ורצו לקדש יום ל' הרשות בידם כמ"ש (ס' ס"ח) ומהו המעם עצמו הותר לעבר או לחסר את אלול משום מיתאי ומשום ירקיא אעפ"י שנראה דבר שאין הדעת סובלתו שכרי לאכול ירקות רטובים או כרי שלא יסריח הסת ידחה יה"כ מיומו הקבוע לו בתורה ויעברו כל ישראל על עונש כרת ולמה . והלא טוב שיקברוהו ע"י עממין וכן שיקנו הידקות ע"י עממין ולא שיחלכו את עצם יום הכיפורים הקדוש והנורא . והיכי תיסיק אדעתין שרז"ל אשר ההמירו בטרפיות שלא נכתבו בתורה ובתולדות סלאכות ובפאות הזקן והירו לנו שכך קבלה בידם הקלו בשלשה מועדי ה' ר"ה ויה"כ וסכות שלא לקרא איהם בסועדם ח"ו :

צה אה"כ עתה ידעתי טעם הדחיות דרך כלל אמנם נגדך כל תאותי שתפרשם דרך פרט יען נראה לי שיש בהן קושיות עצומות אשר בקושי יש להן תירוץ :

צו אה"ח רצוני למלאות תאוךך ואשמור סדר החרוזים הנאמרים (ס' ס"ב) :
 הדחיה הראשונה אד"ו ר"ל שאם יהיה מולד תשרי ביום א' לשבוע או ביום ד' או ביום ו' ידחה ליום ב' או ליום ה' או ליום שבת . ובאלו השלש ליכא צד קושיא כלל לפי שאם היה מולד בליל יום א' דהיינו בתחלת ליל מוצאי שבת ונדחה ליום ב' משום אד"ו נקבע ר"ה בזמנו . לפי שכל יום ראשון לא תראה הלבנה עד תחלת ליל יום שני ואז נקבע ר"ה ונמצא שעשינו ר"ה בליל שבו נראתה הלבנה . וכן יש לומר בדחיות יום ד' ויום ו' . ובשנה הזאת (שהוא הת"עג) עשינו דחיות יום ו' כאשר כתבתי בחרוז וז"ל . התע"ג ראש מחזור פ"ט ונולד ביום הששי ובכן נדחה לעברים . ר"ל ששנת התע"ג הוא ראשונה למחזור קטן רפ"ט אבל מולדו היה ביום ששי ובכן נדחה לנו דחיות א"דו . הדחיה השניה ח"י ר"ל כשהמולד היה באיזה יום בח"י שעות בצמצום או אח"כ נדחה משום מולד זקן ואם היה בשבת נדחה מאותו יום משום מולד זקן וביום שלאחריו דהיינו יום א' משי"ם א"דו :

צז אה"כ עתה באתי בקושייתי ואיך נמצא תרופה לה . לפי שאנו מאחרין את יו"ט שני ימים . יום שבת משום מולד זקן . ויום א' משום אד"ו :

צה אה"ח סורה אדוני סורה אלי אל תירא כי ה' אתנו :

צט אה"כ דבריך לי לששון ולשמחת לבבי :

ק אה"ח אם נולדה בח"י שעות דהיינו ברבע חצי היום לא תראה בליל מוצאי שבת . דקיימא לן בר"ה (פ"ח דף כ' רע"ב) נולד אחר חצות ידוע שאינו נראה סמך לשקיעת החמה ואם כן לא תראה עד ליל שמחרתו יום ב' ואז אנו קובעין ר"ה . נמצא שקבענו ביום הראייה . ואם כן מה לך אדוני המלך כי נזעקת :

קב אה"כ לא האמנתי לדברים עד אשר באתי ותראנה עיני :

קב אה"ח כתוב בחרוזי שארית יוסף . הדחיה השלישית זמן גמ"ד ועוד נמטר בפשוט ר"ל שאם יהיה מולד תשרי בשנה פשוטה בליל ג' ט' שעות ור"ד חלקים סתת"דף בשעה או בר"ה חלקים או בר"ו ועוד נדחה מאותו היום ולפי שיום שלאחריו הוא יום רביעי ופסלנוהו לקביעה משום אד"ו

אר"ו לא נקבע ר"ה עד יום חמישי :

קג אה"כ אנה נברח מפני חמת המציק :

קה אה"כ ומה יאמר אדוני בדבר הזה :

קה אה"כ כי הנה במולד זקן נצלנו מסער הקשויות אף שיבוא אדניו א' מימי א"דו לפי שנולד אחר חצות ובירוע שאינו נראה סמך לשקיעת החמה (ס"ו ח') ויראה ביום הקביעה. אבל בגמ"ד שיש ט"ו שעות מהמילד עד שקיעת החמה בירוע שנראה סמך לשקיעת החמה ובכן היה לנו לקבוע ר"ה ביום ד' אבל אנו דוחין אותו מפני א"דו ואין אנו קובעין עד יום חמישי ונמצא שאנו קובעין אחר המילד ואחר הראיה וכן לא יעשה :

קן אה"ח הנה מאור עינינו ועטרת ראשנו הרב הגדול הרמב"ם ז"ל הרגיש הקושיא הזאת בסוף פ"ו מהלכות קידוש החודש ותירצה בקיצור מופלג כדרכו לו ז"ל ולבני גילו אשר הם מועטים ככני עליה שלבן כפתחו של אולם. והרב ר"ע ספרש שלו האריך למעניתו בצורות מחכמות למראית העין בטוב מעם ודעת אבל כל זה איננו שוה כמי שאינו בקי בחכמת התכונה ולכן בחרתי בדרך קצרה וקלה אפילו למי שאינו מבין מה מולד אמצעי ומהו אמיתי. דע שבחודש תשרי אפשר שתתאחר הראיה מן המולד כ' או כ"ב שעות ובזה הכלל אתרץ קושיית גמ"ד לפי שאם המולד היה בליל ג' ט' שעות ור"ד חלקים כמ"ש א"א שתראה הלבנה בליל ד' מפני שהבי שעות או הכ"ב של גמ"ד כלות ליל ד' בה' שעות או ז' ואז הלבנה סמוכה לשמש ורחוקין שניהם מאופקנו וקרובין לנקודת טבור הארץ ובכן לא תראה אלא עד ליל חמישי ואז אנו קובעין ר"ה. נמצא שאף אם דחינוהו מיום המולד קבענוהו ביום הראיה :

קז אה"כ תתברך מפי ה' הסבורך כי בחבלי שכלך העליתני ממיט המבוכה :

קה אה"ח הרי לך הדחיה הרביעית בט"ו תקפ"ט אחר עיבור לזרים.

ר"ל. אם יבוא מולד תשרי בשנה שאחר המעוברת ביום ב' ט"ו

שעות תקפ"ט חלקים או יותר נדחה ליום שלאחריו שהוא יום ג' :

קט אה"כ אין בדהיה הזאת קושיא כלל :

קי אה"ח גם אנכי ידעתי ואוסף עוד טענה אחרת להכריח הדחיות.

חדשה עתה תצמח :

קיא אה"כ ירויון רעיוני מנחל עדני תכמתך :

קיב אה"ח במולד גמ"ד אין אנו קובעין עד יום חמישי שהוא יום ל'

לאולול וא"כ יום רביעי היה כ"ח בו יום שלישי כ"ז בו ואם היינו

קובעין ביום ג' היינו עושין אלול של כ"ז יום. הראית מיסך חדש של

לבנה פחות מ"טיב תשצ"ג. וכן אשאל על כל שאר הדחיות הראיות

לשאלה הזאת כל א' לפי ענינה :

קיג אה"כ איך נחוג את חג המצות בזמנו בשנה ההיא :

קיד אה"ח צריך שתדע אדוני המלך שכמה וכמה תנאים וחילוקים תלוים

בכללים האלו אשר לכתבם לא יספיקו אמרים וכגלות והרצה

לעמוד עליהם ימצא מעט מועד בה' קידוש החדש של הרמב"ם ז"ל וכולם

בארוכה ובלשון צח וטובן בספר יסוד עולם כתיבת יד של הח"ר יצחק ישראל

ז"ל שחיבר בשנת ה' אלפים ע' להר"א רבו ושם הוא נותן טעם לשבח לכל

יסודות העיבור. עוד תמצא הכל בדרך קיצור בספר שארית יוסף וגם הוא

חכם ויבא טוב כל הענינים אבל לא הביא המעשים הפנימיים כר' יצחק

ישראל. ור' אברהם בר חייה כתב ג"כ על העיבור אבל לא בא לדי

מחיבורו אלא החלק הנק' צורת הארץ ותבנית השמים והם כללי התכונה אך חלק העיבור לא ראיתי עד הנה. והאמת היא שלא ר' יצחק ישראל ולא בעל שארית יוסף העמיקו בכל המקומות בשוה כי עדיין הניחו לנו מקום לומר שמכל מקום הפוך בדחיות והפוך בהם ותמצא מה שאמרת ודאי וברור. והיינו שאם אין לנו קובעין לפעמים כפי המולד או קובעין כיום הראיה ובוה אשיב למה ששאלת מה יהיה חג הפסח בשנת גמ"רד. שהרי אם נדחה ר"ח מיום הראוי לו ידחה ג"כ הפסח. אבל דע לך שאם ידחה מיום המולד לא ידחה מפני זה מיום הראיה ;

קמז אה"כ אבל אני שמעתי שהמעברים אומרים שאין לנו נוקקין לראיה כלל :

קמז אה"כ כך מרגלא בפומיהו אבל צריך להבין דבריהם. והיינו שכיון שאנו קובעין על פי המולד אין לחפש אם תראה הלבנה או לא אבל אין ספק שחכמי ישראל שיסרו כללי העיבור תקנוהו בסדר נאות באופן שלפעמים נקבע על פי המולד ופעמים על פי הראיה כגון בדחיות. ואם באולי ייטב בעיניך מה שהקשה הח"ר יצחק ישראל נגד הרמב"ם ז"ל בפ"ע מסאמר הד' על מה שכתב בסוף פ"ו מהלכות קידוש החדש שהדחיות נתקנו כדי לפגוע ביום הקיבוץ האמיתי והוכיח שאי אפשר בשום פנים שיהיה מטעם הרמב"ם. בכללי חכמת התכונה שאין להרהר עליהם. קת לך את אשר אמרתי (סי' קי"ב) שהוצרכו לדחות מפני שאם היינו קובעין ביום המולד היינו עושין חדש אלול של כ"ז ימים ואין לך חדש של לבנה פחות מכ"טיב תשצ"ג :

קיז אה"כ הרב ר' אברהם אבן עזרא כתב בפרשת אמור על נסוק אלה טועדי ה' (שראינו פעמים רבות הלבנה בחדש ניסן בליל שני וכן היתה נראית בכל העולם וקביעות החדש היה ליל שלישי וכו') גם פעמים היה הקביעות בתשרי ביום המישי ולא נראית הלבנה ביום שבת והיה האור זך). ור"ל שנראית הלבנה בניסן קודם ר"ח יום אחד ובתשרי לא נראתה עדין שני ימים אחר ר"ח וא"כ נמצא שאין קביעותינו מסכים לא עם המולד לפי שכיון שנראתה הלבנה בליל שני ולא קבענו עד יום ג' נמצא שלא קבענו כפי המולד לפי שהמולד היה ביום ראשון בהכרח אם הראיה היה בקצה. או ביום שבת ואפילו בסוף יום ו' אם בא בארוכה. ולא עם הראיה לפי שהראי' היתה בליל שני ואנחנו לא קבענו בו אלא ביום ג' . ואתה אמרת שחז"ל קבעו על פי אחד מהם :

קיה אה"כ כשהייתי תושב עיר ליורני נראית הלבנה החדשה בסוף יום כ"ח לחדש אדר (ואינו זוכר באיזו שנה) ותהום כל העיר עלי ויאמרו מה זה וכי נתחיל לחוג את חג המצות בי' בניסן :

קיט אה"כ ומה תשובה החזרת להם ;

קכ אה"כ אמרתי לכם שאין מראיתנו ראה לראית ארץ ישראל שאע"פ שנראית בעירנו לא היה אפשר שאותה הלילה תראה בירושלם . והטעם לפי שירושלם היא באורך ס"ו מעלות וליורני בל ג. נמצא שירושלם היא יותר מזרחית מליורני והרמב"ם כתב בפ"ח מהלכות קידוש החדש (דין י"ג) שאף שלא תראה בא"י אפשר שתראה במרינות אחרות שהן למערב א"י א"כ אעפ"י שנראתה בליורני לא נראתה בא"י :

קכא אה"כ כמה היא רוחב ליורני :

קכב אה"כ עיר ליורני היא ברוחב איבעים ושתים מעלות :

קבג אה"כ א"כ אין ראיתך ראייה. שהרי הרמב"ם (שם דין י"ז) כתב שצריך שרוחב המדינה יהיה משלשים וחמש ואז אפשר שתראה במדינת שהיא למערב ארץ ישראל ולא בא"י. ואם ליורני נוסח לצפון עשר מעלות יותר מירושלים או מארץ ישראל נמצא שאפשר שגיל שנראתה הלבנה בליו"רני נראית ג"כ בירושלם. ובכן הדרא קושיא לדוכתה שלפעמים אין אנו קובעין לא עפ"י המולד ולא עפ"י הראיה :

קבד אה"ח דברי הרמב"ם נכונים ואמתיים ואין מהם קושיא למה שאמרת. לפי שכיון שירושלם היא ל"ג מעלות יותר מזרחית מליו"רני יורת ויעריב השמש לה שהי שעות והומש קודם ליו"רני. ובכן הלבנה שנראית בליו"רני בתחלת ליל כ"ט אדר ודאי שלא נהיתה ולא נראתה בירושלם עד ליל שלשים. והמעם הוא לפי שאין הלבנה נראית אחר המולד עד שנתרחקה מהשמש י"ג מעלות וצריכה יום שלם כדי להגיע לסופם. והנה כשנראתה הלבנה בליו"רני בליל הכנס יום כ"ט היה מיד אחר שקיעת החמה ובירושלם כבר היו אז שתי שעות וחומש אחר שקיעת החמה והיתה אז היא והלבנה שלשים ושלש מעלות תחת אופק ירושלם. ובכן לא תראה ולא תמצא ליושביה. נמצא שלא נראתה בירושלים בעת הראותה בליו"רני. ואי אפשר ג"כ שתראה בירושלם בעת שקיעת החמה שם לפי שעדין היתה קרובה אל החמה ולא היתה יכולה להראות. א"כ לא ראוה אנשי ירושלם בליל כ"ט כלל ועיקר אבל ראוה בליל שלשים ואז קדשנוה כולנו יחד כאשר צוה ה' תורת אחת יהיה לכם הרי שלפעמים אנו קובעין על פי הראיה ודלא כהרא"ב :

קבה אה"כ הנה הוכחת לראיה ואיך תוכיח למולד או לחשבון : **קבז** אה"ח איני צריך להביא ראיה על קביעות החשבון שזוהו העיקר שאנו סומכין עליו. אמנם כיון שהחשבון אינו ידוע לכל רוצה אני להביא ראיה עליו שאין עליה ערעור :

קבז אה"כ הבא ראיה לדברך ותפטר. **קכה** אה"ח בליל שני של חג הסוכות הת"ט שתי שעות אחר שקיעת החמה ראיתי לקות לבנה בעיר לונדריש ובדאי הנמור שבאותו רגע שהתחיל הלכות התחיל יום ט"ו לחדש הראי' כידוע לבקי בחכמת התכונה. ונפקא מינה שאם אז התחיל יום ט"ו לראיה היה ג"כ יום י"ז למולד שהרי המולד קודם לראיה כמ"ש (סי' ע"ז) שהרי המולד היה בליל של ר"ה בשבת. וכמ"ש ליל שני של יו"ט של ר"ה נראתה הירח. א"כ ליל שני של סוכות שבו היה הלכות היה ט"ו לראיה. כי עת הלכות היא עת תחלת הראיה האמיתית :

קכז אה"כ אבל כל המעברים אמרו שכל אלו הדחיות נסמרו למשה במיני. וא"כ אין אנו צריכין למפת : **קכח** אה"ח ואם תתחבר המענה והמפת עם האמונה ידע בעיניך :

קכט אה"כ אזי יהיו תפוחי זהב במשכיות כסף :

קלב אה"ח אני הוספתי המענות על הקבלה אבל איני אוסר קבלו דעת ולכל אחד ואחד הרשות בידו להאמין בדברי או לסמן כס :

קלג אה"כ הנה כבר הקדמת כל הצריך ותירצת קושייתי בתירוצים נכוחים ונכונים. ועתה הואיל והתחל כללי העיבור :